

एतदेकलदपत्वज्ञानादेव रामः प्रभुर्यजीवनरूपं दुःखेनावसादनाभावरूपं च दुष्करं कुरुते ॥ २७ ॥ ममापि तिर्यग्योनेरपि विषयानभिज्ञस्यापि ॥ २८ ॥ क्षितितुल्या क्षमा य
स्याः सा ॥ दृष्टिमात्रेण रावणस्याभस्मीकरणात् ॥ संरक्ष्यते परैरनपहाराय गोप्यतइत्यर्थः ॥ २९ ॥ कृपणां शोच्यां ॥ ३० ॥ न केवलमशोक एव शोकजनकश्चंद्रोपीत्याह
हिमव्यपायेन वसंतसमीपप्राक्कालेनोपलक्षितः ॥ यद्वा लंकायां हिमव्यपायेन शीताभावेनाभ्युत्थितोतिप्रकाशतया स्थितः ॥ अतएव नैकसहस्ररश्मिः ॥ अभ्युत्थितः उ

दुष्करंकुरुतेरामोहीनोयदनयाप्रभुः ॥ धारयत्यात्मनोदेहं न दुःखेनावसीदति ॥ २७ ॥ इमामसितकेशांतां शतपत्रनिभेक्षणां ॥ सुखा
होदुःखितां ज्ञात्वाममापिव्यथितं मनः ॥ २८ ॥ क्षितिक्षमापुष्करसन्निभेक्षणाचारक्षिताराघवलक्ष्मणाभ्यां ॥ साराक्षसीभिर्विकृतैक्ष
णाभिः संरक्ष्यते संप्रतिवृक्षमूले ॥ २९ ॥ हिमहतनलिनीवनप्लुशोभाव्यसनपरंपरयानिपीड्यमाना ॥ सहचररहितेव चक्रवाकीजनक
सुतारूपणां दिशां प्रपन्ना ॥ ३० ॥ अस्याहिपुष्पावनताग्रशारवाः शोकं दृढं वै जनयंत्यशोकाः ॥ हिमव्यपायेन च शीतरश्मिरभ्युत्थिते नै
कसहस्ररश्मिः ॥ ३१ ॥ इत्येवमर्थे कपिरन्ववेक्ष्य सीतेयमित्येव तु जातबुद्धिः ॥ संश्रित्य तस्मिन्निषसाद वृक्षे वलीहरीणामृषभस्तरस्वी ॥
॥ ३२ ॥ इत्यार्षे श्रीमद्रामायणे वाल्मीकीये आदिकाव्ये सुंदरकाण्डे षोडशः सर्गः ॥ १६ ॥ ॥ ७५ ॥ ॥ ७५ ॥ ॥ ७५ ॥
ततः कुमुदखंडाभो निर्मलं निर्मलं लोदयः ॥ प्रजगाम नभश्चंद्रो हंसो नीलमिवोदकं ॥ १ ॥

दयंप्राप्तः ॥ शीतरश्मिश्च शोकं जनयति इत्यनुकर्षः ॥ ३१ ॥
सीतेयमित्येव इयं सीतैवेति जातबुद्धिस्तामेव बुद्धिं संश्रित्य ततः परानुष्ठेयचिकीर्षया तस्मिन् शिशपावृक्षे एव निषसाद ॥ तद्वा त्रिशेषं परादिनं च स्थितइत्यर्थः ॥ एवं च सरावणां
तः पुरा सर्वापि लंकायामत्रयेण समुद्रलंघनदिनरात्रावेव विचिता ॥ नुर्येयामेऽशोकवनिकाप्रवेशइति बोध्यं ॥ ३२ ॥ रागमानः ॥ इति श्रीरामाभिरामे श्रीरामायणे ० आ० वा०
सु० षोडशः सर्गः ॥ १६ ॥ ॥ ७५ ॥ ॥ ७५ ॥ ततस्तद्दिनापगमोत्तरं कुमुदखंडं कुमुदसमूहस्तदाभः स्वैत्येन निर्मलं नभोजगाम ॥ नभसो निर्मलत्वं स्वस्थनीलवर्णत्वं अ
तएवाह ॥ हंसो नीलमुदकमिवेति ॥ नभसो नीलत्वं प्रतीत्या कविसंप्रदायेन च बोध्यं ॥ नभोजगाम किंचिन्नभउपरिभागं जगामेत्यर्थः ॥ १ ॥